

MIHAI BACIU

Cuprins

Curierul diplomatic

Prefață de Cristian DIACONESCU

INSTITUTUL EUROPEAN
2010

Cuprins

- Prefață / 9
- Cuvânt înainte / 11
- Dictatura de lângă noi / 21
- Despre „filosofii politicii externe” / 23
- Politica între religie și istorie / 27
- Ce șanse are pacea în Orientul Mijlociu? / 31
- Evreii, palestinienii și vecinii lor / 39
- Moartea unui dictator / 43
- Războiul politic Moscova – Minsk / 47
- De ce am fost băgați în UE / 51
- Chestiunea iraniană / 55
- Să ne întoarcem privirea spre Europa / 59
- Victime colaterale / 63
- Ce (mai) caută România în Irak / 67
- Scutul și memoria / 75
- Interviuri despre Bielorusia și lumea slavă / 79
- Israelul și NATO / 103
- Internă și externă / 107
- Despre Rusia, *sine ira et studio* / 111
- Ce se întâmplă, totuși, în Ucraina? / 123
- Contenciosul româno-ucrainean (sau ce au de împărțit
România și Ucraina) / 127
- Despre Republica Moldova, fără iluzii și deziluzii / 131
- Diplomația / 135
- Ce se întâmplă în Turcia? / 139
- Din nou război în Țara Cedrilor / 143
- O trecere în revistă / 147
- Echilibru și dezechilibru / 151

- „Jocul de picioare” ca tehnică diplomatică / 155
Palestina – „Pământ Sfânt” / 159
O dilemă / 163
Răzbunarea istoriei / 167
De ce s-au supărat (din nou) evreii? / 171
Biserica „unică și adevărată” / 175
Gordon Brown și Statele Unite / 183
„Războiul energetic” și România / 187
Rusia și patria lui Stalin / 193
Basme româno-europene / 197
Ben Laden și eșecul american / 201
Limba română ca temă politică / 205
Război SUA-Iran sau Israel-Iran? / 209
În ce privește Ucraina, rămâne cum am stabilit / 213
Papa și Patriarhul / 217
A fost sau n-a fost? / 221
Soarta unui om / 227
Uniunea Sovietică *redivivus* ? / 231
Pe cine trimitem la Bruxelles? / 235
Pe cine trimitem la Bruxelles? 25 Noiembrie / 239
Bomba Kosovo / 243
Rusia și democrația / 247
Venezuela dă o lecție / 251
Arafat și urmașul său / 255
Umbra marelui frate / 259
Retrospectivă / 263
Turneul ultimului an / 269
Este, oare, fiul tatălui său? / 273
Pionul Voronin / 277
E greu să fii președintele Serbiei / 281
Obama nu este WASP / 285
Calea amară a Chinei / 289
Kurzii și ceilalți / 293
Armenia – teritoriu de graniță / 299
Extinderea NATO și riscurile ei / 303

- Iranul – între Islam și Occident / 307
O lume, două sau mai multe? / 311
Atac mortal la Pact / 315
O demisie târzie / 317
NATO și România / 319
Reacții paradoxale / 325
Fiul cerului și Dalai Lama / 329
Sub cedrii Libanului miroase iarăși a praf de pușcă / 333
Conflictul ambasadelor / 337
UE și rromii / 341
Fundamentalism și terorism / 345
Din nou despre noi și Rusia / 349
România și marele Est european / 353
Euro-scepticii jubilează degeaba / 357
Revizuirea unui tratat / 361
Miza unui proces / 365
Rusia cedează, unii jubilează / 369
Turcia în dilemă / 373
Serbia și Rusia / 377
Între principii și *realpolitik* / 383
Jumătățile paharului / 387
Ucraina în derivă politică / 391
România în fața provocărilor / 395
Un simpozion interesant / 403
Despre Obama, cu sinceritate / 407
Basmelor UE cu energia / 411
Rusia în NATO? / 415
Încă o lecție americană / 419
Criza și unirea / 423
China, miracol și paradox / 427
Israeliti și filistenii / 431
Gazul de luptă / 435
Israelul mai vrea un front? / 439
O victorie netă a poporului / 443
Retragerea / 447

Franța se întoarce / 453

O dinastie comunistă / 457

Vaticanul, musulmanii și iudeii / 463

Restabilirea zonelor de influență? / 471

G-8 și încălzirea globală / 475

Nabucco revine / 479

Dictatura de lângă noi

Belarus este o țară atipică din multe puncte de vedere; unii o consideră o țară rămasă încă în stadiul sovietic, alții, o combinație curioasă de comunism și economie de piață incipientă, dar cei mai mulți o percep – cel puțin din punct de vedere politic – ca pe singura și ultima țară din Europa condusă de un dictator. Interesant este că, într-o măsură mai mare sau mai mică, toți au dreptate. Am stat în Belarus – ca șef al Misiunii diplomatice a României – timp suficient ca să cunosc oamenii, instituțiile, realitățile economice, politice și sociale ale unei țări despre care majoritatea românilor află doar din scurte relatări de presă sau din declarații – cele mai multe ostile – ale unor organisme internaționale sau oameni politici. Nu există în România – cel puțin eu n-am găsit-o – nicio singură carte care să prezinte această țară măcar pentru eventualii turiști: unde se află, câți locuitori are, ceva despre istoria ei, starea economică și regimul politic, obiectivele turistice mai importante ș.a.m.d. Iar în ziarele românești apar din când în când doar relatări scurte despre Lukașenko și represaliile la care sunt supuși opozanții săi politici. Acest fapt îmi aduce aminte de România de dinainte de 1989, care, în mintea celor din Occident, se afla undeva la marginea Europei și în care trăiau doar Ceaușescu, Ilie Năstase, Nadia Comăneci și alți câțiva, sportivi sau disidenți.

În ultimul timp, Belarus a revenit în atenția mediei europene, și numai pentru că pe 19 martie a.c. vor avea loc, în această țară, alegeri prezidențiale. Cred că este necesar ca

cititorul român, inclusiv cel ieșean, să afle ceva mai mult despre această țară, măcar cu această ocazie.

Prin ce este atipică această țară? Înainte de toate, prin istoria ei. De fapt, statul Belarus nu prea are istorie; din acest punct de vedere, se aseamănă cu Ucraina. Teritoriul ei de azi a fost, sute de ani, sub stăpânirea statului polono-lituanian; din a doua jumătate a secolului al XVIII-lea a fost cucerită de țarii ruși. În 1918, pentru foarte scurt timp, și-a declarat un soi de autonomie, pentru ca imediat să fie încorporată în URSS. Actualul stat care și-a luat denumirea istorică de Belarus datează doar din 1991, an în care a fost dizolvată Uniunea Sovietică. Interesant este că șeful de atunci al Bielorusiei – care avea funcția de președinte al Sovietului Suprem, Alexandr Suskievici, s-a aflat între cei trei – alături de Boris Elțin (Rusia) și Leonid Kravciuc (Ucraina) – care au semnat actul de deces al fostei Uniuni Sovietice. Am avut discuții interesante cu Al. Suskievici, care, între altele, mi-a povestit în amănunt cum s-au petrecut lucrurile în acel an de grație. În prezent, el este unul dintre oponenții cei mai înverșunați ai lui Lukașenko și are o pensie de 5 dolari pe lună; nu l-am crezut, și atunci mi-a arătat cuponul. Și economia Bielorusiei este una atipică. Cea mai mare parte a ei, în frunte cu marile unități industriale (de tipul MAZ, de exemplu), se află în proprietatea statului; statul este atotputernic. Privatizarea este incipientă și se manifestă mai ales în comerț. Economia, inclusiv agricultura, este planificată și controlată în totalitate de stat. Până aici, veți spune, nimic atipic, este o economie de tip sovietic (comunist), așa cum a fost și în România până în 1989. Da, așa este, numai că asemănarea cu o economie de tip comunist merge doar până la un punct; dincolo de acesta apar nedumeririle care m-au cuprins și pe mine, ca pe mulți alții: anume, economia este centralizată și planificată, dar magazinele sunt pline, se găsesc de toate, iar ritmul creșterii economice este printre cele mai înalte din Europa, 8-9%. Nu sunt omul care să ia

de bună oricând statistică, mai ales una oficială într-un stat ca Belarus. În consecință, am făcut investigații suplimentare, am apelat la surse mult mai credibile decât cele oficiale, am discutat cu lideri ai opoziției, cu ambasadorii țărilor din UE etc., care mi-au confirmat că lucrurile stau, într-adevăr, așa. Și datele Băncii Mondiale și ale FMI arată același lucru. Nimeni, din câte știu, n-a reușit să explice mulțumitor acest paradox: un ritm înalt de creștere într-o economie etatistă, într-o țară fără resurse, înconjurată de economii de piață. Am fost și eu tentat să caut soluția acestui paradox în China, unde un regim politic rigid, de tip comunist, coabitează – ca să zic așa – cu un *boom* economic fără precedent în istoria acestei țări. Comparația ar fi însă prea facilă, ar rămâne la suprafața lucrurilor, cunoscut fiind că o țară cum este China a avut o istorie cu totul aparte, istorie care a născut mentalități și un *Weltanschauung* care nu au corespondent în nicio țară europeană. Mulți români consideră Belarus o parte a Rusiei, iar pe cetățenii ei drept ruși get-beget. Lucrurile nu stau chiar așa, dar problema identității este, în această țară, una deosebit de complicată. Este, și aceasta, încă o notă atipică a acestei țări: în capitală (Minsk – aproximativ 2 milioane de locuitori) și în orașele mari, în magazine, pe stradă, în piețe, în instituții, școli etc. se vorbește limba rusă; chiar diplomații acreditați la Minsk, în majoritatea lor, vorbesc rusește. Și totuși, există și o limbă bielorusă, asemănătoare cu poloneza și ucraineana, care se vorbește mai ales la țară și în școlile cu predare în limba națională. Există un curent destul de puternic de promovare a limbii bieloruse în școli, presă, instituții etc., dar rezultatele sunt modeste. Cel puțin eu nu am auzit, în nicio împrejurare, un grup mai mare de 3-4 persoane vorbind bielorusa. Mai grav este însă altceva: există, în această țară, o adevărată criză identitară; mai precis, mulți dintre cetățenii ei nu sunt convinși că sunt bieloruși și că, în general, există o asemenea națiune. Aceștia se consideră un „mădular” al marelui popor rus, iar Bielorusia – o provincie

a Rusiei. Poate că și această criză identitară, alături de istoria atipică a acestui stat și de moștenirea – pe toate planurile – a fostei Uniuni Sovietice, explică, în mare măsură, tot ceea ce s-a întâmplat în Bielorusia din 1994 încoace, adică sistemul ei politic, ascensiunea lui Lukașenko, statutul ei actual de „oaie neagră” a Europei democratice.

Republica Belarus are mai multe trăsături care o singularizează în Europa de azi: un stat, practic, fără istorie, un amestec curios de economie centralizată și economie de piață incipientă, dar cu ritm de creștere foarte înalt, o criză identitară care poate submina însăși independența statală, relații tensionate cu aproape toți vecinii etc. Dar ceea ce face mai mult ca orice din Belarus „oaia neagră” a Europei este viața politică a acestei țări.

UE, SUA, marile organizații internaționale (ONU, CE, OSCE etc.) i-au pus un diagnostic fără echivoc: *dictatura*. În timpul cât am fost ambasador al României în această țară, am avut răgaz suficient să-mi dau seama că diagnosticul este întrutotul întemeiat.

Până în 1996 Belarus a evoluat, în plan politic, asemănător cu celelalte țări europene de pe orbita fostei Uniuni Sovietice: s-a adoptat o Constituție democratică, presa a devenit destul de liberă, au apărut partidele politice, a început procesul de liberalizare a economiei ș.a.m.d. În 1994 a venit la putere, ca președinte, Al. Lukașenko. El a fost ales atunci în mod democratic, prin vot universal, direct și secret. Lucrurile păreau să meargă în direcția cea bună: țara devenise membră a CE și a altor organisme internațional-democratice. Dar în 1996 Lukașenko forțează o modificare a Constituției prin care președintele – adică el – capătă puteri, practic, nelimitate. Am în față articolele din Constituția statului Belarus care prevăd atribuțiile lui; nu există în nicio Constituție din Europa ceva asemănător. Președintele poate numi și demite pe oricine, de la primul ministru până la funcționarii de mâna a doua. Guvernul,

Parlamentul, Justiția, Armata – toate instituțiile semnificative ale statului – sunt la discreția lui, sunt simple anexe ale administrației prezidențiale.

Parlamentul, de exemplu, cuprinde exclusiv oameni propuși de el. La alegerile din octombrie 2004 n-a intrat în Parlament niciun candidat propus de vreun partid politic, ci doar oameni aleși de Lukașenko după criteriul unic al ascultării și supunerii oarbe față de președinte. Cine sunt acești oameni? Guvernatori de provincii, directori de întreprinderi, președinți de colhoz, fruntași în producție etc., adică indivizi promovați în aceste funcții tot de administrația prezidențială și care, pentru fidelitatea totală de care au dat dovadă, sunt răsplătiți cu un loc în Parlament. Lukașenko și ai lui nu au partid, ei reprezintă „poporul”, și oricare altă grupare politică sau formă de asociere reprezintă un „dușman al poporului”.

Se înțelege că acești „parlamentari” rămân aceiași *yesmen*-i pe care se sprijină regimul.

Cine conduce, de fapt, această țară? Desigur că primul este Lukașenko, dar se subînțelege că de unul singur n-ar putea să mențină un regim în care nu mișcă nimeni, într-o țară cu aproape 10 milioane de locuitori. Așa încât are nevoie de „ajutoare”. Aceștia sunt „oamenii președintelui”, o camarilă nu prea numeroasă care ascultă orbește de el și pe care el o are la mână cu ceva: o condamnare cu ani în urmă, un fapt compromițător ale cărui dovezi sunt păstrate unde trebuie, o relație nepotrivită, o dependență economică totală etc. Nimeni nu are nimic al lui, ci totul depinde de funcție: ai pierdut funcția, ai pierdut totul. Instrumentul cel mai puternic este, însă, KGB-ul, care, după cum vedeți, nu și-a schimbat nici măcar numele. El ocupă una din cele mai impozante clădiri din centrul capitalei, iar șeful său – numit de Lukașenko – este cam al treilea om în stat ca putere reală, după președinte și șeful administrației prezidențiale. KGB-ul – ochii și urechile președintelui – este perceput ca atotputernic, prezent pretutindeni și, în